

er nødvendigt til Sagens Fremme. Vi er komne saa langt deroppe, hvor det fra Nellemans Tid i hans „Procesmaade“ omtales som et stort Fremtidsmaal, at Anstandene ikke altid skal være 8 Dage eller Multipla af 8 Dage. Jeg har set Eksempel paa deroppe, at en Mand fik Ordre til at give sit Tilsvar 2 Dage efter, at han havde mødt i Retten, for der var ikke Grund til at give ham længere Anstand. I gamle Dage, naar vi mødte med vort Indlæg med 13 Bilag f. Eks., blev det lagt hen til Retsskriveren, og jeg har før haft Lejlighed til at sige, hvad Retsskriveren gjorde ved det. I min Fuldmægtigtid sad han med hele Bjerge af Papirer, som var blevet fremlagt om Mandagen, og skrev Dag efter Dag, at det var fremlagt under Nummer det og det i den kgl. Landsover-samt Hof- og Stadsret, og saa skrev han sit Navn under. Senere gik man saa vidt i Radikalisme, at vi fik et Gummistempel, hvor alt dette stod, og han bare skrev sit Navn under. Nu bliver Gummistempet og det hele brugt i selve Retsmødet, og naar jeg har fremlagt for Retten mit Indlæg med de 13 Bilag, faar Dommeren det, og Retsskriveren, der sidder ved Siden af, giver det Mærke og Dato og leverer det til min ærede Modpart, saa har han ingen Grund til at vente til Onsdag i næste Uge for at faa det. Dernæst er der gennemført den Reform, at naar der bliver afsagt en Dom, bliver den skrevet paa Maskine i selve Protokollen, og en Genpart bliver taget af den ved et mellemlagt Blad, saa at jeg som Domhaver, i samme Øjeblik Dommen bliver afsagt, faar en bekræftet Udskrift af den og straks kan lade den forkynde og eksekvere efter Fristen. I gamle Dage kunde der gaa uhyre lang Tid dermed. Navnlig i den Tid, da man ikke kunde gøre Eksekution efter en Dom, uden at man skulde have en hel Akt, var det ganske uudholdeligt.

Naar jeg siger, at saa langt er vi komne, vil jeg dermed vise, at hvis vi — for at tage Hof- og Statsretten, hvis Virke-maade jeg kender bedst, da det er den Ret, jeg møder ved — der gør det lille Skridt frem, som Sø- og Handelsretten allerede uden Lovhjemmel har indført, at Dommeren kan kalde Parterne op og selv rette Spørgsmaal til dem, er der kun et Skridt til den moderne Procesmaade, som følges af Sø- og Handelsretten, at Dommeren, naar Vidneførslen er sluttet, helt undlader at tage Udskrift af Protokollen, idet han selv har ført den, og saa siger

til Parternes Sagførere: Værs'go', De har Ordet, proceder med det samme. For at gennemføre dette lille Skridt behøver vi ikke det uhyre Materiale, som ligger i den store Retsreform. Vi er i Stand til at benytte det Institut, som her har vokset sig frem med gensidig Tilslutning fra Dommere, Sagførere og selvmødende Parter og vundet Sympati og Forstaaelse fra alle Sider. Derpaa er vi i Stand til at bygge en Civilproces, hvis Bekostning er aldeles minimal, og som er fuldt moderne. Det kunde være saadan, at mundtlig Procedure kun skulde finde Sted, naar enten Dommeren forlangte det, eller Parterne var enige derom. Man behøver jo ikke at procedere udførligt om alt muligt Juks, der kommer for en Domstol. Vi vilde da have en ny Retspleje for de almindelige, borgerlige Sager, som ikke vilde lade noget som helst tilbage at ønske i at være moderne, hurtigt, god, klar og forstaaelig for alle.

Naar jeg vender mig til den kriminelle Retspleje, er Forholdet noget anderledes; vi kan ikke paa det nuværende Retssystem, som er grundet paa Inkvisitionens forældede Metode, bygge et nyt Retssystem. Det er ganske ugerligt. Den Gang vi her i Tinget arbejdede paa den store Retsreform og det saakaldte store Retsreformudvalg sad nogle Aar og arbejdede meget stærkt, gjorde vi os med Villie Umage for at udslette ethvert Spor af den gamle, inkvisitoriske Retspleje. Endogsaa Benævelserne slettede vi, for at der ikke skulde være Spor af det gamle tilbage, for at ikke gammel Slendrian skulde blive ved. Reformen led imidlertid Skibbrud ved daværende Justitsminister Albertis Forhandlinger med Landstinget; den kom herved til os i en fuldstændig lemlæstet Skikkelse, saaledes at det bedste i den, det bærende Princip i den kriminelle Retsplejes Ordning, nemlig Gennemførelsen af Anklageprincippet, var borteskamoteret, og findes der ikke noget Anklageprincip, har vi ikke den Garanti for at faa et godt Retsplejeinstitut, som vi vilde have under Anklageprincippet. Vi faar i Virkeligheden det gamle, om ikke paa ganske den samme Maade, saa dog paa en lignende Maade. Man vil maaske svare mig, at Adgangen til Defension er saaledes udvidet, at Defensor kan møde under Forhørene. Det er rigtigt nok; men tænk nu, mine Herrer Landboere, paa Deres egen Jurisdiktion. Der sidder Deres Birkedommer eller Herreds-foged, som er den, der skal holde Forhørene. I hans Jurisdiktion findes der en eller to, maaske tre Sagførere — ofte findes der ikke engang tre i en Landjurisdiktion. Disse-